ЧАЛАВЕК І РАДЗІМА

Радзіма — гэта і сонца ў цябе над галавою, і паветра, якім дыхаем, гэта і вернасць твайго сябра, і мова, якую даў табе народ, і песня, што засталася ад прадзедаў.

Уладзімір Караткевіч

Пры вывучэнні твораў раздзела:

✓ **будзем знаходзіць** радкі, якія паказваюць адносіны герояў твораў да Радзімы і яе гісторыі;

✓ **будзем вучыцца** прагназаваць змест твора па загалоўку; вызначаць тэму і асноўную думку твораў; знаходзіць у вершах вобразныя словы і выразы, тлумачыць іх значэнне і ролю.

Варта задумацца. Чаму сучасны вучань павінен цікавіцца і вывучаць гістарычнае мінулае сваёй Радзімы і роднага краю?

Правообладатель Академия образования

У свеце прыгожага

1. Разгледзьце фотаздымак беларускага пейзажу.

2. Адкажыце на пытанні.

1) Што вы ўбачылі на гэтым фотаздымку?

2) Якую назву і чаму яму можна даць? Патлумачце.

3) Па якіх прыкметах можна сцвярджаць, што на фотаздымку лета?

4) Як выглядае неба? Апішыце луг, поле, возера.

5) Якія думкі і пачуцці выклікаў у вас гэты фотаздымак?

Пафантазіруйце. Прачытайце загаловак верша. Аб чым можа ісці гаворка ў творы?

Люблю цябе, Белая Русь

Уладзімір Карызна

Жытнёвае поле, лясы і азёры,
Крынічанька ў лузе і ў небе жаўрук...
Услухайся толькі — усё тут гаворыць:
«Люблю цябе, Белая, Белая Русь!»

Ну як не любіць тыя хаты ля гаю,
Ля сініх азёр і палёў залатых,
Дзе хлебам і соллю сяброў сустракаюць
І з песняй праводзяць, як родных сваіх!..

Свет помніць і сёння, як ты ваявала,
Што кожны чацвёрты ў зямлі — беларус.
З сынамі Радзімы Маскву адстаяла,
Жыццё адстаяла, о Белая Русь.

Тут трэба ля гэтых азёр нарадзіцца,
І слухаць гаворку, і бачыць зару,
Каб сэрцам і доляй навек прычасціцца
К табе, мая чыстая Белая Русь!

Па апошніх даных, у Вялікай Айчыннай вайне загінуў кожны трэці беларус, былі разбураны амаль усе гарады, спалена, разрабавана звыш 12 тысяч вёсак і пасёлкаў. Вялікім горам стала вайна для нашай краіны і для кожнай беларускай сям'і.

Правообладатель Академия образования

?

1. Якія з пералічаных у вершы вобразаў паэт называе Белай Руссю?
2. Прачытайце наступныя радкі з верша. Каго меў на ўвазе аўтар, калі іх пісаў?

   Дзе хлебам і соллю сяброў сустракаюць
   І з песняй праводзяць, як родных сваіх!..

3. Што новага вы даведаліся з верша пра падзеі Вялікай Айчыннай вайны?
4. Патлумачце значэнне слова «чыстая» ў адносінах да Беларусі.
5. У якіх радках верша выказана асноўная думка?
6. Як патрэбна чытаць гэты твор: хутка, працяжна, весела, з сумам? Чаму вы так думаеце?
7. Вывучыце верш на памяць і паўдзельнічайце ў конкурсе на лепшага чытальніка гэтага твора.
8. Паразважайце, што для вас з'яўляецца вобразам Беларусі. За што вы любіце нашу Радзіму? Раскажыце пра гэта.

Творчае заданне. Уявіце, што па змесце верша вы ствараеце кадры кінафільма/мультфільма. Апішыце кожны кадр: месца дзеяння, персанажаў, карціны прыроды.

У свеце прыгожага

На словы Уладзіміра Карызны кампазітар Юрый Семяняка напісаў музыку. Паслухайце песню і выкажыце свае ўражанні.

Маўленчая размінка. Прачытайце ўрывак з верша «Родныя з'явы» Міхася Пазнякова. Вымаўляйце правільна гукі [р], [дз'], [ц'], [ч] і падоўжаны [л'], спалучэнне [шч].

Тут Дняпро бяжыць прывольна,
Сож, Бярэзіна, Дзвіна,
Прыпяць, **Шчара**, Свіслач, Нёман,
Вілля, Піна, Буг, Дзісна.

Успомніце. Прачытайце загаловак апавядання. Пра што, на вашу думку, яно напісана? Што вы ведаеце пра Беларусь з урокаў літаратурнага чытання і вучэбнага прадмета «Чалавек і свет. Мая Радзіма — Беларусь»?

Спрадве́ку — з даўніх пор.
Адры́нуць — адысці назад, адступіць.

Лю́бая мая Беларусь!

(Скарочана)

Паводле Янкі Сіпакова

Любая Радзіма! Вельмі шаноўная мая Беларусь! Маці наша родная — усіх нас разам і кожнага паасобку! Нізка схіляюся перад табою ў пашане ўжо толькі за тое, што ты заўсёды была, заўсёды ёсць і заўсёды будзеш. Твае палі — самыя хлебада́йныя, твае лугі — самыя духмяныя, твае аблокі — самыя

Правообладатель Академия образования